

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

6. oktoober 2015*

Eelotsusetaotlus — Isikute vaba liikumine — ELTL artiklid 45 ja 49 — Töötajad — Töötamine avalikus teenistuses — Direktiiv 2005/36/EÜ — Kutsekvalifikatsioonide tunnustamine — Mõiste „reguleeritud kutseala” — Cour de cassation'i (Belgia) juures referentide töölevõtmiseks korraldatavale konkursile lubamine

Kohtuasjas C-298/14,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Conseil d'État' (Belgia) 15. mai 2014. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 16. juunil 2014, menetluses

Alain Brouillard

versus

Jury du concours de recrutement de référendaires près la Cour de cassation,

État belge,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja president R. Silva de Lapuerta (ettekandja), kohtunikud J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, J. L. da Cruz Vilaça ja C. Lycourgos,

kohtujurist: E. Sharpston,

kohtusekretär: ametnik V. Tourrès,

arvestades kirjalikus menetluses ja 25. märtsi 2015. aasta kohtuistungil esitatud,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- A. Brouillard, enda nimel,
- Belgia valitsus, esindajad: M. Jacobs, L. Van den Broeck ja C. Pochet, keda abistasid advokaadid P. Levert ja P.-E. Paris,
- Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* S. Fiorentino,
- Euroopa Komisjon, esindajad: J. Hottiaux ja H. Støvlbæk,

olles 18. juuni 2015. aasta kohtuistungil ära kuulunud kohtujuristi ettepaneku,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab seda, kuidas tõlgendada ELTL artikleid 45 ja 49 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. septembri 2005. aasta direktiivi 2005/36/EÜ kutsequalifikatsioonide tunnustamise kohta (ELT L 255, lk 22).
- 2 Taotlus on esitatud A. Brouillard'i ning jury du concours de recrutement de référendaires près la Cour de cassation'i (kassatsioonikohtu juures referentide töölevõtmiseks korraldatava konkursi jaoks moodustatud hindamiskomisjon; edaspidi „hindamiskomisjon”) ja État belge'i (Belgia riik) vahelises kohtuvaidluses seoses hindamiskomisjoni otsusega lükata tagasi A. Brouillard'i esitatud avaldus sel konkursil osalemiseks.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Direktiivi 2005/36 põhjendus 41 näeb ette:
„Käesolev direktiiv ei piira [ELTL artikli 45 lõike 4] rakendamist ja [ELTL artikli 51] rakendamist eelkõige notarite suhtes.”
- 4 Direktiivi artikkel 1 „Teema” sätestab:
„Käesolev direktiiv kehtestab korra, mille alusel liikmesriik, kes teeb reguleeritud kutsealal tegutsema hakkamise või sellel tegutsemise oma territooriumil sõltuvaks eriomase kutsequalifikatsiooni omamisest (edaspidi „vastuvõttev liikmesriik”), peab vastaval kutsealal tegutsema hakkamiseks või sellel tegutsemiseks tunnustama teises liikmesriigis või teistes liikmesriikides (edaspidi „päritoluliikmesriik”) saadud kutsequalifikatsioone, mis lubavad nimetatud kvalifikatsioone omaval isikul seal samal kutsealal töötada.”
- 5 Direktiivi artikkel 2 „Reguleerimisala” näeb ette:
„1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse kõigi liikmesriigi kodanike, sealhulgas vabakutseliste suhtes, kes soovivad füüsilisest isikust ettevõtjana või töötajana tegutseda reguleeritud kutsealal teises liikmesriigis kui see, kus nad omandasid oma kutsequalifikatsiooni.
[...].”
- 6 Direktiivi 2005/36 artikkel 3 „Mõisted” on sõnastatud järgmiselt:
„1. Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:
a) *reguleeritud kutseala* – kutsetegevus või -tegevuste hulk, millel tegutsema hakkamist või tegutsemist või tegutsemise üht moodustest reguleerivad spetsiaalse kutsequalifikatsiooni omamist kas otseselt või kaudselt käsitlevad õigus- või haldusnormid; tegutsemise moodus on eelkõige kutsealal tegutsemine kutsenimetuse all, kui sellise nimetuse kasutamine on õigus- või haldusnormidega lubatud üksnes vastavat kutsequalifikatsiooni omavatel isikutel. Kui esimene lause ei kohaldu, käsitletakse reguleeritud kutsealana lõikes 2 nimetatud kutseala;

- b) *kutsekvalifikatsioon* – haridust tõendava dokumendiga, artikli 11 punkti a alapunktis i nimetatud pädevuskinnituse ja/või töökogemusega tõendatud kvalifikatsioon;
- c) *kvalifikatsiooni tõendav dokument* – diplomid, tunnistused ja muud, liikmesriigi õigus- või haldusnormide kohaselt liikmesriigi pädeva asutuse väljaantud dokumendid, mis tõendavad peamiselt ühenduses omandatud kutsealase koolituse edukat läbimist. Kui esimene lause ei kohaldu, käsitletakse kvalifikatsiooni tõendavate dokumentidena lõikes 3 nimetatud kvalifikatsiooni tõendavat dokumenti;

[...]

- e) *reguleeritud haridus ja koolitus* – antud kutsealal tegutsemisele suunatud koolitus, mis koosneb kursustest või vajaduse korral lisaks kursustele ka kutsealasest koolitusest või katseajast või kutsepraktikast.

[...]”

- 7 Direktiivi artikkel 4 „Tunnustamise toime” on sõnastatud järgmiselt:

„1. Kutsekvalifikatsiooni tunnustamine vastuvõtva liikmesriigi poolt annab soodustatud isikule võimaluse asuda selles liikmesriigis tegutsema samal kutsealal kui see, millele ta kvalifitseerus päritoluliikmesriigis, ja tegutseda sellel kutsealal vastuvõtvas liikmesriigis selle liikmesriigi kodanikega võrdsel tingimustel.

2. Käesoleva direktiivi tähenduses on kutseala, millel taotleja soovib vastuvõtvas liikmesriigis tegutseda, sama mis kutseala, millele ta päritoluliikmesriigis kvalifitseerus, juhul, kui vastavad kutsetegevused on võrreldavad.”

- 8 Direktiivi artikkel 13 „Tunnustamise tingimused” sätestab:

„1. Kui reguleeritud kutsealal tegutsema hakkamine või sellel tegutsemine liikmesriigis sõltub eriomase kutsekvalifikatsiooni omamisest, võimaldab selle liikmesriigi pädev asutus taotlejatel sellel kutsealal tegutsema asuda või tegutseda oma kodanikega samadel tingimustel, kui neil on teises liikmesriigis viimase territooriumil sellel kutsealal tegutsema hakkamiseks või tegutsemiseks nõutav pädevuskinnitus või kvalifikatsiooni tõendav dokument.

[...]”

Belgia õigus

- 9 Code judiciaire'i (kohtukorralduse seadustiku) artikli 135bis sätestab:

„Cour de cassation'i assisteerivad referendid, keda on minimaalselt viis või maksimaalselt 30, kusjuures referentide arvu määrab kindlaks justiitsminister.

Cour de cassation'i president ja vanemprokurör määravad kokkuleppel kindlaks nende referentide arvu, kes töötavad kummagi alluvuses.

Referendid valmistavad ette kohtunike ja vanemprokuröri kabineti liikmete tööd, osalevad dokumentide koostamise ning kohtuotsuse tõlkimise ja avaldamise protsessis ning prantsus- ja hollandikeelsete tekstide vastavusse viimisel.”

10 Seadustiku artikkel 259*duodecies* näeb ette:

„Cour de cassation'i referendi kohale võib nimetada isiku, kes on vähemalt 25-aastane ning omab õigusteaduses doktori- või litsentsiaadikraadi.

Ametisse nimetamiseks pannakse kandidaadid konkursi paremusjärjestusse.

Kohus määrab konkursside teemad kindlaks vastavalt teenistuse vajadustele. Ta kehtestab konkursitingimused ja moodustab hindamiskomisjonid.

Iga hindamiskomisjon koosneb, arvestades keelelist tasakaalu, Cour de cassation'i presidendi määratud kahest kohtu liikmest, Cour de cassation'i vanemprokuröri määratud kahest prokuratuuri liikmest ning neljast asutusevälisest isikust, kelle määrab kuningas, valides kahest nimekirjast, milles mõlemas on neli kandidaati, mis mõlemad arvestavad keelelist tasakaalu ning mille on vastavalt esitanud Cour de cassation'i president ja vanemprokurör.

Konkursi tulemused kehtivad (kuus) aastat.”

11 Seadustiku artikkel 259*terdecies* on sõnastatud järgmiselt:

„Referendid nimetab ametisse kuningas kolmeaastase katseajaga vastavalt artiklis 259*duodecies* osutatud paremusjärjestusele. Kolme aasta lõppedes muutub see ametissenimetamine alaliseks, välja arvatud juhul, kui kuningas otsustab Cour de cassation'i presidendi või vanemprokuröri ettepanekul teisiti hiljemalt katseaja kolmanda aasta kolmandal trimestril.

Cour de cassation'i president ja vanemprokurör määravad kokkuleppel need katseajal olevad referendid ning alaliselt ametisse nimetud referendid, kes kuuluvad kummagi alluvusse.”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

12 Belgia kodanik A. Brouillard töötab assistendina Cour de cassation'i dokumendi- ja tekstide kooskõlastustalitusel. Tal on litsentsiaadikraad tõlkimises, kandidaadidiplom õiguse alal, Belgia ülikooli antud kraad inimõiguste alal ning kaugõppes omandatud magistrikraad õiguse, majanduse ja juhtimise alal eraõiguses spetsialiseerumisega jurist-lingvisti kutsele, mille andis Poitiers' ülikool (Prantsusmaa) (edaspidi „kutsemagister”).

13 A. Brouillard esitas 24. mail 2011 avalduse Cour de cassation'i juures referentide töölevõtmiseks korraldataval konkursil osalemiseks.

14 Ta taotles 23. juunil 2011 Belgia prantsuskeelselt kogukonnalt tunnustust selle kohta, et tema üheaastane kutsemagistrikraad on täielikult võrdväärne magistrikraadiga Belgia õiguses (*diplôme de master 2*).

15 Cour de cassation'i president teatas 6. septembril 2011 A. Brouillard'ile hindamiskomisjoni otsusest tunnustada tema avaldus konkursil osalemiseks vastuvõetamatuks, märkides, et Cour de cassation'i referendiks nimetamiseks on nõutav Belgia ülikooli poolt antud doktori- või litsentsiaadikraad või magistrikraad õigusteaduses, et oleks tagatud, et kandidaadil on nõutavad võimed Belgias sellel kutsealal tegutsemiseks. Selles otsuses tõi hindamiskomisjon esile, et A. Brouillard ei vastanud sellele tingimusele, kuna Belgia prantsuskeelne kogukond ei olnud tunnistanud tema üheaastast kutsemagistrikraadi võrdväärseks Belgias antava doktori- või litsentsiaadikraadi või magistrikraadiga õigusteaduses ning ta ei olnud sooritanud vastavat kursust Belgia ülikoolis.

16 Belgia prantsuskeelne kogukond jättis 27. oktoobril 2011 rahuldamata A. Brouillard'i avalduse tunnustada asjaomase isiku kutsemagistri võrdväärset akadeemilise õigusteaduste magistrakraadiga ning tunnistas selle võrdväärseks üksnes üldise akadeemilise magistrakraadiga. See rahuldamise jätmise otsus põhines Belgia prantsuskeelse kogukonna vastavusküsimustega tegeleva komitee õiguse ja kriminoloogia sektsiooni arvamusel ning oli põhjendatud järgmiselt:

„– Õigusteaduse õppeprogrammi läbimise kohta välja antud diplom tõendab valmisolekut ja niisuguste tehniliste teadmiste valdamist, mis arvestavad selle riigi õiguskorra iseärasusi, kus diplom välja anti; seega ei ole välisriigis läbitud õpingute puhul täidetud Belgia prantsuskeelse kogukonna ülikoolide õigusteaduskondade nõuded, kus valmistatakse tudengeid ette töötamiseks juristina Belgia õiguskorras.

– Selleks, et saada [kutsemagistrikraad] – diplom, mille võrdväärset tunnustamist taotletakse –, ei ole tulnud läbida teatavaid õppeaineid (eeskätt kohustusõigus, lepinguõigus, haldusõigus, sotsiaalõigus, jt), mis on ilmtingimata vajalikud õigusteaduse teise astme õpingute lõpetamiseks Belgia prantsuskeelse kogukonna ülikoolides.”

17 Föderaalne justiitsministeerium avaldas teate, et 20. septembri 2012. aasta kuninglike dekreetidega nimetati Cour de cassation'i juurde kolm referenti kolmeaastase katseajaga (*Moniteur belge*, 28.9.2012, lk 59905).

18 A. Brouillard palus eelotsusetaotluse esitanud kohtusse esitatud kahe kaebusega tühistada hindamiskomisjoni otsuse ja need kuninglikud dekreedid.

19 Neil asjaoludel otsustas Conseil d'État menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas ELTL artikleid 45 ja 49 ning direktiivi 2005/36 tuleb tõlgendada nii, et need kuuluvad kohaldamisele olukorras, kus Belgia kodanik, kes elab Belgias ega ole töötanud mõnes teises liikmesriigis, tugineb Belgia Cour de cassation'i juures referentide töölevõtmiseks korraldataval konkursil osalemiseks esitatud avalduses ühe Prantsusmaa ülikooli välja antud diplomile, nimelt [kutsemagistrikraadile], mille on 22. novembril 2010 välja andnud Prantsusmaal asuv Poitiers' ülikool?

2. Kas töö Belgia Cour de cassation'i juures referendina, mille kohta on kohtukorralduse seadustiku artikliga 259*duodecies* ette nähtud, et sellele kohale võib nimetada isiku, kes omab õigusteaduse doktori või litsentsiaadi kraadi, kujutab endast reguleeritud kutseala direktiivi 2005/36 artikli 3 tähenduses?

3. Kas töö Cour de cassation'i juures referendina, kelle tööülesanded määratleb kohtukorralduse seadustiku artikkel 135*bis*, kujutab endast töötamist avalikus teenistuses ELTL artikli 45 lõike 4 mõttes ning kas ELTL artikli 45 lõige 4 välistab seega nii ELTL artiklite 45 ja 49 kui ka direktiivi 2005/36 kohaldamise?

4. Kui ELTL artiklid 45 ja 49 ning direktiiv 2005/36 on käesolevas kohtuasjas kohaldatavad, siis kas neid õigusnorme tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus see, kui hindamiskomisjon seab sel konkursil osalemise sõltuvusse tingimusest, et kandidaadil peab olema õigusteaduse doktori või litsentsiaadi kraad, mille on välja andnud mõni Belgia ülikool, või et haridusküsimustes pädevust omav Belgia prantsuskeelne kogukond peab olema tunnistanud kaebajale Prantsusmaal asuva Poitiers' ülikooli poolt välja antud magistrakraadi akadeemilist võrdväärset mõne Belgia ülikooli antud doktori-, litsentsiaadi- või magistrakraadiga õiguse valdkonnas?

5. Kui ELTL artiklid 45 ja 49 ning direktiiv 2005/36 on käesolevas kohtuasjas kohaldatavad, siis kas neid õigusnorme tuleb tõlgendada nii, et hindamiskomisjonil on kohustus võrrelda kaebaja kvalifikatsioonide, mis nähtuvad nii tema kraadidest kui ka kutsealasest töökogemusest, sellega, mida tagab niisugune õigusteaduse doktori või litsentsiaadi kraad, mille on välja andnud mõni Belgia ülikool, ning kui see on asjakohane, siis kohaldama kaebaja suhtes direktiivi 2005/36 artiklis 14 ette nähtud korvamismeetmeid?”

Menetluse suulise osa uuendamise taotlus

- 20 Kohtujuristi ettepaneku esitamise järel palus põhikohtuasjas kaebuse esitaja 17. augustil 2015 saabunud menetlusdokumendiga Euroopa Kohtul uuendada menetluse suulise osa. Selleks väitis A. Brouillard sisuliselt, et eelotsusetaotluse ja kohtujuristi ettepaneku tõlgetes on mõnedes keeleversioonides vigu ning et on olemas oht, et Euroopa Kohtu otsus käesolevas asjas ja Üldkohtu otsus kohtuasjas Brouillard vs. Euroopa Kohus (T-420/13, EU:T:2015:633) on vastuolus, juhul kui tal ei ole võimalik väita, et see ettepanek jätab tema arvates põhjalikult analüüsivõime küsimuse „omandatud kogemuste tunnustamisest”, millele ta nendes kahes kohtuasjas tugineb.
- 21 Olgu meenutatud, et kodukorra artikli 83 kohaselt võib Euroopa Kohus, olles kohtujuristi ära kuulanud, uuendada määrusega menetluse suulise osa, eelkõige kui ta leiab, et tal ei ole piisavalt teavet või kui pool on pärast suulise osa lõpetamist esitanud uue asjaolu, millel on otsustav tähtsus Euroopa Kohtu lahendamisele, või kui asja lahendamisel tuleks tugineda argumentidele, mille üle pooled või Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikud ei ole vaieldud.
- 22 Euroopa Kohus leiab, et käesolevas asjas ei õigusta ükski põhjus menetluse suulise osa uuendamist, kuna A. Brouillard'i esitatud argumentid ei ole konkreetselt seotud kodukorra nimetatud sättes toodud ühegi olukorraga.
- 23 Järelikult tuleb taotlus suulise menetluse uuendamiseks jätta rahuldamata.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene ja kolmas küsimus

- 24 Esimese ja kolmanda küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, küsib eelotsusetaotluse kohus sisuliselt esiteks seda, kas ELTL artikleid 45 ja 49 kohaldatakse sellises olukorras, nagu on vaidluse all põhikohtuasjas ja milles liikmesriigi kodanik, kes elab ja töötab selles liikmesriigis, tugineb selle liikmesriigi Cour de cassation'i juures referentide töölevõtmiseks korraldataval konkursil osalemiseks esitatud avalduses teises liikmesriigis omandatud diplomile, ning teiseks, kas selline olukord on hõlmatud ELTL artikli 45 lõikega 4.
- 25 Seoses sellega tuleb kohe märkida, et ELTL artikkel 49, mis puudutab füüsilisest isikust ettevõtjana tegevuse alustamist ja jätkamist, ei ole põhikohtuasjas kohaldatav.
- 26 Mis puudutab ELTL artiklit 45, siis väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb esiteks mõistagi, et isikute vaba liikumist käsitlevaid EL toimimise lepingu sätteid ei saa kohaldada tegevustele, mis ei ole kuidagi seotud liidu õiguses käsitletud mis tahes olukorraga ja mille kõik asjakohased elemendid on ainult ühe liikmesriigi sisesed (vt kohtuotsused López Brea ja Hidalgo Palacios, C-330/90 ja C-331/90, EU:C:1992:39, punkt 7, ning Uecker ja Jacquet, C-64/96 ja C-65/96, EU:C:1997:285, punkt 16).
- 27 Euroopa Kohus on siiski asunud seisukohale, et isikute vaba liikumist ei saaks täielikult saavutada, kui liikmesriigid võiksid keelduda andmast sellest vabadusest tulenevat soodustust omaenda kodanikele, kes on kasutanud liidu õiguskorda selleks, et omandada kutse kvalifikatsioon teises liikmesriigis kui

nende kodakondsusriik. See kaalutus kehtib samuti siis, kui liikmesriigi kodanik on teises liikmesriigis omandanud oma põhihariduse ja -koolituse täiendamiseks ülikoolikraadi, mida ta kavatseb kasutada pärast naasmist oma päritoluriiki (vt kohtuotsus Kraus, C-19/92, EU:C:1993:125, punktid 16 ja 17).

- 28 Käesoleval juhul tugineb A. Brouillard liikmesriigis, mille kodanik ta on, ülikoolidiplomile, mille ta omandas teises liikmesriigis.
- 29 Järelikult ei saa tema puhul keelduda EL toimimise lepingu sätete kohaldamisest. Asjaolu, et see diplom omandati kaugõppes, ei oma selles suhtes tähtsust.
- 30 Teiseks näeb ELTL artikli 45 lõige 4 ette, et selle artikli sätted ei hõlma avalikku teenistust.
- 31 See erand hõlmab siiski ainult teiste liikmesriikide kodanike pääsu teatavatele avaliku teenistuse ametikohtadele (vt kohtuotsused Vougioukas, C-443/93, EU:C:1995:394, punkt 19; Grahame ja Hollanders, C-248/96, EU:C:1997:543, punkt 32; Schöning-Kougebetopoulou, C-15/96, EU:C:1998:3, punkt 13, ja Österreichischer Gewerkschaftsbund, C-195/98, EU:C:2000:655, punkt 36).
- 32 Nimelt võtab see säte arvesse liikmesriikide õigustatud huvi jätta teatud ametikohad, mis on seotud avaliku võimu teostamise ja üldiste huvide kaitsega, vaid oma riigi kodanikele (vt kohtuotsused komisjon vs. Belgia, 149/79, EU:C:1980:297, punkt 19, ja Vougioukas, C-443/93, EU:C:1995:394, punkt 20).
- 33 Sellest tuleneb, et sõltumata küsimusest, kas ametikoht, millele A. Brouillard soovib asuda, kuulub ELTL artikli 45 lõike 4 kohaldamisalasse, ei ole nimetatud säte kohaldatav sellisele olukorrale, nagu on vaidluse all põhikohtuasjas, kuna A. Brouillard soovib asuda selle liikmesriigi avalikku teenistusse, mille kodanik ta on.
- 34 Neil asjaoludel tuleb esimesele ja kolmandale küsimusele vastata, et ELTL artiklit 45 tuleb tõlgendada nii, et esiteks seda kohaldatakse sellises olukorras, nagu on vaidluse all põhikohtuasjas ja milles liikmesriigi kodanik, kes elab ja töötab selles liikmesriigis, tugineb selle liikmesriigi Cour de cassation'i juures referentide töölevõtmiseks korraldataval konkursil osalemiseks esitatud avalduses teises liikmesriigis omandatud diplomile, ning teiseks ei ole selline olukord ELTL artikli 45 lõikega 4 hõlmatud.

Teine küsimus

- 35 Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas ametikoht Cour de cassation'i juures referendina kujutab endast „reguleeritud kutseala” direktiivi 2005/36 tähenduses?
- 36 Tuleb meenutada, et direktiivi 2005/36 tähenduses mõiste „reguleeritud kutseala” määratlus tuleneb liidu õigusest (vt kohtuotsused Rubino, C-586/08, EU:C:2009:801, punkt 23, ning Peñarroja Fa, C-372/09 ja C-373/09, EU:C:2011:156, punkt 27).
- 37 Direktiivi 2005/36 artikli 3 lõike 1 punkti a kohaselt on mõistega „reguleeritud kutseala” hõlmatud kutsetegevus või -tegevuste hulk, millel tegutsema hakkamist või tegutsemist või tegutsemise üht moodustest reguleerivad spetsiaalse kutsekvalifikatsiooni omamist kas otseselt või kaudselt käsitlevad õiguse- või haldusnormid.
- 38 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 53–55 märkis, tuleneb direktiivi 2005/36 artikli 3 lõike 1 punktidest b, c ja e, et direktiivi artikli 3 lõike 1 punktis a sisalduv mõiste „eriomane kutsekvalifikatsioon” ei viita igale üldist laadi kvalifikatsioonile, mida tõendab dokument, vaid dokumendiga tõendatud kvalifikatsioonile, mis on konkreetselt loodud kvalifikatsiooni omavate isikute ettevalmistamiseks, et töötada kindlal kutsealal.

- 39 Käesoleval juhul ei ole nende kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide eesmärk, mida nõutakse kohtukorralduse seadustiku artikliga 259*duodecies* selleks, et töötada Cour de cassation'i juures referendina, konkreetselt see, et valmistada seda kvalifikatsiooni omavaid isikuid ette sellele ametikohale, vaid need võimaldavad asuda tööle paljudel õiguslastel ametikohtadel.
- 40 Seega need kvalifikatsiooni tõendavad dokumendid ei anna „eriomast kutsekvalifikatsiooni” direktiivi 2005/36 artikli 3 lõike 1 punkti a tähenduses, mis on Cour de cassation'i juures referendina tegevuse alustamise või jätkamise tingimus.
- 41 Lisaks näivad selle ametikohaga seotud sätted pigem olevat sätted, mis puudutavad töökohta kohtus, kui need, mis reguleerivad kutseala kui sellist.
- 42 Järelikult ei ole see ametikoht „reguleeritud kutseala” direktiivi 2005/36 tähenduses, mistõttu direktiiv ei ole põhikohtuasja olukorrale kohaldatav.
- 43 Asjaolu, et Cour de cassation'i referendid nimetatakse ametisse konkursi tulemusel, mille teemad määratakse kindlaks vastavalt teenistuse vajadustele ja mille tulemused kehtivad kuus aastat, seda hinnangut ei mõjuta. Nimelt on Euroopa Kohus juba otsustanud, et isiku valimist sellise menetluse käigus, mille eesmärk on välja valida eelnevalt kindlaks määratud arv isikuid kandidaatide võrdleva hindamise teel ja mitte absoluutseid kriteeriume kohaldades ning mille tulemusena antakse kvalifikatsiooni tõendav dokument, mille kehtivusaeg on rangelt piiratud, ei saa pidada „kutsekvalifikatsiooniks” direktiivi 2005/36 artikli 3 lõike 1 punkti b tähenduses (vt kohtuotsus Rubino, C-586/08, EU:C:2009:801, punkt 32).
- 44 Sama kehtib asjaolu kohta, et vastavalt kohtukorralduse seadustiku sätetele muutub Cour de cassation'i juures referendina ametisse nimetamine alaliseks üksnes kolmeaastase katseaja lõppedes. Nimelt nähtub nendest sätetest ja selgitustes, mida Belgia valitsus kohtuistungil andis, et see katseage võrdub prooviperioodiga, mille lõppedes võib otsustada, et alaliselt ametisse nimetamist ei toimu. Selline katseage ei vasta seega koolitusperioodile, mis on vajalik Cour de cassation'i juures referendi ametikohal tegutsemiseks.
- 45 Neil asjaoludel tuleb teisele küsimusele vastata, et direktiivi 2005/36 tuleb tõlgendada nii, et ametikoht Cour de cassation'i juures referendina ei kujuta endast „reguleeritud kutseala” selle direktiivi tähenduses.

Neljas ja viies küsimus

- 46 Esimesele kuni kolmandale küsimusele antud vastuseid arvestades tuleb analüüsida neljandat ja viiendat küsimust üksnes ELTL artikli 45 kontekstis.
- 47 Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib neljanda ja viienda küsimusega sisuliselt, kas ELTL artiklit 45 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus see, kui liikmesriigi kohtu juures referentide töölevõtmiseks korraldatava konkursi hindamiskomisjon – uurides selle liikmesriigi kodaniku esitatud avaldust sel konkursil osalemiseks – seab osalemise sõltuvusse selle liikmesriigi õigusnormidega nõutud diplomite omamisest või teise liikmesriigi ülikooli välja antud akadeemilise magistrikaadi võrdväärseks tunnistamisest, ilma asjaomase isiku diplomeid, tunnistusi ja muid dokumente ning asjakohast töökogemust arvestamata, võrreldes nende dokumentidega tõendatud kutsekvalifikatsiooni ja nende õigusnormidega nõutud kutsekvalifikatsiooni.

- 48 Sellega seoses tuleb meenutada, et kui kutsealal tegutsemise alustamise tingimused ei ole ühtlustatud, on liikmesriikidel õigus kindlaks määrata sel kutsealal tegutsemiseks vajalikud teadmised ja kvalifikatsioon ning nõuda sellise diplomi esitamist, mis kinnitaks nende teadmiste ja kvalifikatsiooni omamist (vt kohtuotsused Vlassopoulou, C-340/89, EU:C:1991:193, punkt 9, ja Pešla, C-345/08, EU:C:2009:771, punkt 34).
- 49 Kuna liikmesriigi kohtu juures referendina tegutsemise alustamise tingimused ei ole käesoleval hetkel liidu tasandil ühtlustatud, on nende tingimuste määratlemine liikmesriikide pädevuses.
- 50 Sellest tuleneb, et käesoleval juhul ei ole liidu õigusega vastuolus see, kui Belgia õigusnormid seavad Cour de cassation'i juures referendina tegutsemise alustamise tingimuseks selle, et omatakse vajalikuks peetud teadmisi ja kvalifikatsiooni.
- 51 Siiski peavad liikmesriigid oma pädevust selles valdkonnas teostama EL toimimise lepinguga tagatud põhivabadusi järgides (vt kohtuotsused komisjon vs. Prantsusmaa, C-496/01, EU:C:2004:137, punkt 55; Colegio de Ingenieros de Caminos, Canales y Puertos, C-330/03, EU:C:2006:45, punkt 29, ja Nasiopoulos, C-575/11, EU:C:2013:430, punkt 20).
- 52 Nimelt ei tohi selleks vastu võetud siseriiklikud õigusnormid endast kujutada ELTL artikliga 45 tagatud põhivabaduste tõhusa teostamise õigustamatut takistust (vt kohtuotsused Kraus, C-19/92, EU:C:1993:125, punkt 28, ja Pešla, C-345/08, EU:C:2009:771, punkt 35).
- 53 Euroopa Kohtu praktika kohaselt võivad kvalifikatsioonitingimusi kehtestavad siseriiklikud normid – isegi kui neid kohaldatakse ilma kodakondsusest lähtuva diskrimineerimiseta – takistada nimetatud põhivabaduste teostamist, kui kõnealused siseriiklikud normid jätavad tähelepanuta teadmised ja kvalifikatsiooni, mille huvitatud isik on juba omandanud mõnes teises liikmesriigis (vt kohtuotsused Vlassopoulou, C-340/89, EU:C:1991:193, punkt 15; Morgenbesser, C-313/01, EU:C:2003:612, punkt 62, ja Pešla, C-345/08, EU:C:2009:771, punkt 36).
- 54 Selles kontekstis tuleb meelde tuletada, et kui liidu kodanik palub liikmesriigi ametiasutustelt luba tegeleda kutsealaga, millel tegevuse alustamine sõltub siseriiklike õigusnormide kohaselt vastava diplomi või kutsekvalifikatsiooni omamisest või ka praktilise kogemuse perioodidest, peavad nad võtma arvesse asjaomase isiku diplomeid, tunnistusi ning muid tõendavaid dokumente ja asjakohast kutsealast töökogemust, võrreldes ühelt poolt nende dokumentidega tõendatud pädevust ja seda kogemust, ning teiselt poolt siseriiklike õigusnormidega nõutavaid teadmisi ja kvalifikatsiooni (vt kohtuotsused Vlassopoulou, C-340/89, EU:C:1991:193, punkt 16; Fernández de Bobadilla, C-234/97, EU:C:1999:367, punkt 31; Dreessen, C-31/00, EU:C:2002:35, punkt 24, ning Morgenbesser, C-313/01, EU:C:2003:612, punktid 57 ja 58).
- 55 See võrdlev uurimismenetlus peab vastuvõtva liikmesriigi ametivõimudel võimaldama objektiivselt kindlaks teha, et välisriigi diplom tõendab, et selle omaniku teadmised ja kvalifikatsioon on kui mitte identne, siis vähemalt võrdväärne siseriikliku diplomi tõendatavate teadmiste ja kvalifikatsiooniga. Välisriigi diplomi võrdväarsust tuleb eranditult hinnata teadmiste ja kvalifikatsiooni taseme alusel, mis arvestades dokumendis viidatud õpingute ja praktilise väljaõppe laadi ja kestust selle dokumendi omanikul eeldatavalt on (vt kohtuotsused Vlassopoulou, C-340/89, EU:C:1991:193, punkt 17; Morgenbesser, C-313/01, EU:C:2003:612, punkt 68, ja Pešla, C-345/08, EU:C:2009:771, punkt 39).
- 56 Võrdleva hindamise käigus võib liikmesriik siiski arvesse võtta objektiivseid erinevusi, mis esinevad päritoluliikmesriigis nii kõnealuse kutseala õigusliku raamistiku kui ka selle kutse tegevusalaga seoses (vt kohtuotsused Vlassopoulou, C-340/89, EU:C:1991:193, punkt 18; Morgenbesser, C-313/01, EU:C:2003:612, punkt 69, ja Pešla, C-345/08, EU:C:2009:771, punkt 44).

- 57 Kui diplomite võrdleva hindamise tulemusel jõutakse järeldusele, et välisriigi diplomiga tõendatavad teadmised ja kvalifikatsioon vastavad siseriiklikes õigusnormides sätestatud tingimustele, tuleb liikmesriigil tunnustada, et kõnealune diplom täidab need tingimused. Kui võrdlemisel ilmneb aga, et need teadmised ja kvalifikatsioon on üksnes osaliselt vastavad, on vastuvõtval liikmesriigil õigus nõuda, et huvitatud isik tõendaks, et ta on puuduvad teadmised ja kvalifikatsiooni omandanud (vt kohtuotsused *Vlassopoulou*, C-340/89, EU:C:1991:193, punkt 19; *Fernández de Bobadilla*, C-234/97, EU:C:1999:367, punkt 32; *Morgenbesser*, C-313/01, EU:C:2003:612, punkt 70, ja *Pešla*, C-345/08, EU:C:2009:771, punkt 40).
- 58 Sellisel juhul peavad pädevad siseriiklikud ametiasutused hindama, kas vastuvõtvas liikmesriigis õpingutsükli raames või praktiliste kogemuste teel saadud teadmistega saab tõendada puuduvate teadmiste omandamist (vt kohtuotsused *Vlassopoulou*, C-340/89, EU:C:1991:193, punkt 20; *Fernández de Bobadilla*, C-234/97, EU:C:1999:367, punkt 33; *Morgenbesser*, C-313/01, EU:C:2003:612, punkt 71, ja *Pešla*, C-345/08, EU:C:2009:771, punkt 41).
- 59 Kuna igasugune praktiline kogemus seotud valdkonnas võib suurendada taotleja teadmisi, peab pädev ametiasutus siiski arvesse võtma mis tahes praktilist kogemust, mis on kasulik sellele kutsealale, millel tegevuse alustamist taotletakse. Sellele kogemusele omistatava täpse väärtuse peab pädev ametiasutus kindlaks määrama lähtuvalt kõnealuse isiku konkreetsetest tööülesannetest, nende ülesannete käigus omandatud ja rakendatud teadmistest ning talle pandud vastutusest ja võimaldatud sõltumatuses (vt kohtuotsus *Vandorou jt*, C-422/09, C-425/09 ja C-426/09, EU:C:2010:732, punkt 69).
- 60 Käesoleva kohtuotsuse punktides 53–59 meenutatud kohtupraktika ei takista seda, et töölevõtmisega tegelev üksus, nagu hindamiskomisjon, tugineb sellise pädeva asutuse tehtud otsusele nagu Belgia prantsuskeelse kogukonna vastavusküsimustega tegeleva komitee õiguse ja kriminoloogia sektsioon, et teha kindlaks, kas kõnealune välisriigi dokument on nõutud siseriikliku dokumendiga võrdväärne.
- 61 Põhikohtuasjaga seoses selgub Euroopa Kohtule esitatud toimikust siiski, et hindamiskomisjon lükkas A. Brouillard'i poolt esitatud avalduse Cour de cassation'i juures referentide töölevõtmiseks korraldataval konkursil osalemiseks tagasi enne, kui hindamiskomisjon tegi otsuse asjaomase isiku avalduse kohta tunnustada tema kutsemagistri võrdväärset akadeemilise magistrikraadiga Belgia õiguses.
- 62 Euroopa Kohtule esitatud toimikust ilmneb samuti, et A. Brouillard ei ole omandanud sellist täielikku õigusharidust nagu haridus, mida tõendab Belgia ülikooli poolt antud doktori- või litsentsiaadikraad või magistrikraad õigusteaduses.
- 63 Nagu kohtuistungil kinnitati, näib samuti, et kutsemagister, millele A. Brouillard tugineb, ei hõlma ühtegi kursust Belgia õigusest ega tõenda mingit haridust ja koolitust haldus- ja sotsiaalõiguses, samas kui Belgia prantsuskeelse kogukonna vastavusküsimustega tegeleva komitee õiguse ja kriminoloogia sektsioon on arvamusel, et nende õppeainete läbimine on ilmtingimata vajalik õigusteaduse teise astme õpingute lõpetamiseks Belgia prantsuskeelse kogukonna ülikoolides.
- 64 Kohtuistungil märgiti ka, et see magistrikraad hõlmab Prantsuse tsiviilõiguse, kaasa arvatud kohustusõiguse ja lepinguõiguse kursust. Seega ei saa välistada, et selle magistrikraadiga tõendatud teadmised ja kvalifikatsioon on vähemalt mõnel määral asjakohane, et hinnata Cour de cassation'i referendina töötamiseks nõutud teadmiste ja kvalifikatsiooni omamist.
- 65 Muu hulgas toob A. Brouillard esile oma töökogemuse, eriti selle, mille ta omandas Cour de cassation'i dokumendi- ja tekstide kooskõlastustalituses assistendina töötades. Selle hindamise raames võib aga ilmneda selle töökogemuse asjakohasus.

- 66 Seega oli hindamiskomisjonil kohustus uurida, kas A. Brouillard'i kutsemagister ja töökogemus tõendavad või mitte, et ta on nimetatud teadmised ja kvalifikatsiooni omandanud. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on teha kindlaks, kas põhikohtuasja asjakohaseid asjaolusid arvestades hindamiskomisjon seda kohustus tegelikult täitis, ja vajaduse korral, kas asjaomane isik tõendas piisavalt, et tal on vajalik kvalifikatsioon.
- 67 Neil asjaoludel tuleb neljandale ja viiendale küsimusele vastata, et ELTL artiklit 45 tuleb tõlgendada nii, et sellistel asjaoludel, nagu on vaidluse all põhikohtuasjas, on selle artikliga vastuolus, kui liikmesriigi kohtu juures referentide töölevõtmiseks korraldatud konkursi hindamiskomisjon – uurides selle liikmesriigi kodaniku esitatud avaldust sel konkursil osalemiseks – seab osalemise sõltuvusse selle liikmesriigi õigusnormidega nõutud diplomite omamisest või teise liikmesriigi ülikooli välja antud akadeemilise magistrikraadi võrdväärseks tunnistamisest, ilma asjaomase isiku diplomeid, tunnistusi ja muid dokumente ning asjakohast töökogemust arvestamata, võrreldes nende dokumentidega tõendatud kutsekvalifikatsiooni ja nende õigusnormidega nõutud kutsekvalifikatsiooni.

Kohtukulud

- 68 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamise seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

1. ELTL artiklit 45 tuleb tõlgendada nii, et esiteks seda kohaldatakse sellises olukorras, nagu on vaidluse all põhikohtuasjas ja milles liikmesriigi kodanik, kes elab ja töötab selles liikmesriigis, tugineb selle liikmesriigi Cour de cassation'i juures referentide töölevõtmiseks korraldataval konkursil osalemiseks esitatud avalduses teises liikmesriigis omandatud diplomile, ning teiseks ei ole selline olukord hõlmatud ELTL artikli 45 lõikega 4.
2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. septembri 2005. aasta direktiivi 2005/36/EÜ kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta tuleb tõlgendada nii, et ametikoht Cour de cassation'i juures referendina ei kujuta endast „reguleeritud kutseala” selle direktiivi tähenduses.
3. ELTL artiklit 45 tuleb tõlgendada nii, et sellistel asjaoludel, nagu on vaidluse all põhikohtuasjas, on selle artikliga vastuolus, kui liikmesriigi kohtu juures referentide töölevõtmiseks korraldatud konkursi hindamiskomisjon – uurides selle liikmesriigi kodaniku esitatud avaldust sel konkursil osalemiseks – seab osalemise sõltuvusse selle liikmesriigi õigusnormidega nõutud diplomite omamisest või teise liikmesriigi ülikooli välja antud akadeemilise magistrikraadi võrdväärseks tunnistamisest, ilma asjaomase isiku diplomeid, tunnistusi ja muid dokumente ning asjakohast töökogemust arvestamata, võrreldes nende dokumentidega tõendatud kutsekvalifikatsiooni ja nende õigusnormidega nõutud kutsekvalifikatsiooni.

Allkirjad